

STORTINGET

Innst. 397 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:139 S (2020–2021)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Kari Elisabeth Kaski, Karin Andersen, Arne Nævra og Freddy André Øvstegård om forbud mot gummigranulat

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen utrede og innføre et forbud mot all bruk av løst gummigranulat, ny oppkverning av bildekk og all ny bruk av faststøpt gummigranulat der det er risiko for eksponering og utlekking.
2. Stortinget ber regjeringen komme til Stortinget med forslag til en kompensasjonsordning for de som berøres av et forbud mot all bruk av løst gummigranulat, samt med en kartlegging av alternativer til gummigranulat og eventuelle norske næringssetninger knyttet til dette.»

Det vises til representantforslaget for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Espen Barth Eide, Ruth Grung, Else-May Norderhus og Runar Sjøstad, fra Høyre, Liv Kari

Eskeland, Stefan Heggelund, Aase Simonsen og Lene Westgaard-Halle, fra Fremskrittspartiet, Terje Halleland og Gisle Meininger Saudland, fra Senterpartiet, Sandra Borch og Ole André Myhrvold, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Venstre, lederen Ketil Kjenseth, fra Kristelig Folkeparti, Tore Storehaug, og fra Miljøpartiet De Grønne, Per Espen Stoknes, viser til Representantforslag 139 S (2020–2021) fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Kari Elisabeth Kaski, Karin Andersen, Arne Nævra og Freddy André Øvstegård, om å innføre et forbud mot gummigranulat. Komiteen er helt enig med forslagsstillerne i at marin forøpling er et stort miljøproblem, og at gummigranulat fra norske kunstgressbaner er en betydelig utfordring. Komiteen viser til at Miljødirektoratet anslår at så mye som 1 500 tonn plast lekker ut fra norske kunstgressbaner hvert år. Ifølge Miljødirektoratet kan gummigranulat være en av de største landbaserte kildene til mikroplast. Komiteen vil også vise til en undersøkelse i regi av Trondheim kommune og Norges geologiske undersøkelse, som i 2010 viste at støtdempende matter fra lekeplasser i Trondheim inneholder helse- og miljøskadelige stoffer som oljeforbindelser, sink, nonylfenol, PAH og PCB, krom og jern, ftalater og bromerte flammehemmere.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at det finnes alternativer til løst gummigranulat av bildekk for kunstgressbaner, som for eksempel olivengranulat.

Komiteen viser ellers til brev av 7. april 2021 fra statsråd Sveinung Rotevatn. Brevet er vedlagt innstillingen.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti deler forslagsstillerens bekymringer knyttet til gummigranulat og forurensing som følge av at dette spres i naturen. Det er også bakgrunnen for at regjeringen nå i år har lagt frem en ny forskrift for å ta tak i denne utfordringen. Forskriften trer i kraft 1. juli 2021 og setter krav om en fysisk barriere rundt banen, og at den ansvarlige må sørge for forsvarlig håndtering av drens- og overvann og av snø for å hindre at gummigranulat havner på avveie. Forskriften inneholder også krav om informasjon til brukere av banen slik at de bidrar til å hindre spredning av gummigranulat.

Disse medlemmer er glade for at ca. 75 prosent av kunstgressbanene har løsninger for å hindre spredning av granulat med drensvann og overvann i dag. Likevel er gummigranulat fra kunstgressbaner blant de største kildene til spredning av mikroplast i Norge. De nye kravene fra regjeringen vil kutte plastforurensingen fra kunstgressbanene med omkring 90 prosent.

Disse medlemmer håper at innstrammingene vil bidra til at det blir mer attraktivt å velge alternative materialer til gummigranulat i kunstgressbaner rundt om i Norge fremover.

Disse medlemmer viser også til EUs arbeid på feltet, og at det nå vurderes tiltak der. EU-kommisjonen kan kommet med et forslag til regulering i vår, men det vil ta lang tid før et forslag blir vedtatt – dette er et omfattende forslag som gjelder all tilsatt mikroplast, ikke bare for kunstgress. Det er også uklart hva EU vil gå for, om det blir et forbud eller om det blir mer tekniske krav slik som regjeringen nå allerede har innført. Derfor vurderer disse medlemmer det som viktig at Norge nå har gått foran, og ikke venter på EU.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til behandling av Meld. St. 45 (2016–2017) og Innst. 127 S (2017–2018), hvor bruk av gummigranulat i kunstgressbaner er en enormt stor kilde til forurensing i naturen pga. avrenning av granulat fra disse banene ut i naturen. Disse medlemmer vil påpeke at det over lengre tid har vært arbeidet med å finne gode erstatningsmaterialer for gummigranulat, men at bruk av gummigranulat fremdeles er et stort miljøproblem.

Disse medlemmer mener det er avgjørende at det også stilles krav til drift og vedlikehold for å hindre spredning fra eksisterende kunstgressbaner. Et strenge regelverk er nødvendig, hvor det stilles krav til nullutslipp fra både eksisterende og nye kunstgressbaner, uav-

hengig av materialer, og at gummigranulat må erstattes med miljøvennlige alternativer. Disse medlemmer mener det må stilles tydelige forventninger til baneeierne om at det byttes til miljøvennlige alternativer også fra eksisterende baner så snart det er mulig. Ny teknologi har allerede, og vil de nærmeste årene, bidra til at det er og stadig kommer nye og bedre alternativer, slik at det vil være naturlig at gummigranulat på sikt fases helt ut.

Disse medlemmer har merket seg at det er utarbeidet en forskrift, slik Stortinget ba om i 2018, som skal iverksettes 1. juli 2021. Denne forskriften skal bidra til å hindre spredning av mikroplast fra kunstgressbaner ut i naturen, og det vil stilles krav til drift av kunstgressbaner. Dette er viktig i en fase hvor det fremdeles er mye avrenning av granulat fra disse banene.

Disse medlemmer viser til at bruk av kunstgress og granulat er et viktig tema også utenfor Norge, og at idretten er opptatt av å finne løsninger på utfordringene knyttet til plast på avveie, og at utvikling av alternative materialer har tatt tid. Disse medlemmer viser til at EU-kommisjonen har tatt opp miljøproblemet forurensing og avrenning av kunstgressbanene i Europa, og at det vurderes et forbud mot bruk av bl.a. granulat på disse banene.

Det er bred enighet om at plast på avveie er en utfordring, og at det må utvikles alternativer til gummigranulat. Samtidig er det en stor utfordring for fotballen at kunstgress uten granulat på mange måter ikke tilfredsstiller de kravene som idretten selv stiller. De mener at alternativene ikke er gode nok for å kunne avvikle baner med gummigranulat. Disse medlemmer har merket seg at Norges Fotballforbund har slått fast at en viktig oppgave for NFF er å være ledende i arbeidet med å legge til rette for miljøvennlige, bærekraftige kunstgressanlegg, men at det må arbeides videre med utviklingen av gode alternativer.

Disse medlemmer viser til at nye typer og mer miljøvennlige kunstgress er på vei, og at det er flere aktører som har og/eller er i ferd med å utvikle alternativer til gummigranulat som dekke på baner og arenaer. Disse medlemmer viser til at det er tatt i bruk produkter i mange kommuner som er både mer miljøvennlige og laget av resirkulerbart materiale. Disse medlemmer mener dette viser at det er under utvikling nye produkter som vil kunne erstatte det forurensende gummigranulatet som er i bruk i dag.

Disse medlemmer vil samtidig påpeke at det er helt avgjørende at den videre utviklingen av nye produkter må legge vekt på at disse verken medfører skade på de som er spillere og brukere, eller forårsaker forurensing på noen måte. Derfor må fremtidens løsninger både ivareta miljøet og spillerens beste, og det må arbeides videre med å øke kunnskap på dette området. Disse medlemmer mener det er avgjørende at nye typer

dekke som skal tas i bruk, ikke må produseres eller gå på bekostning av miljø og natur, verken i produksjon eller bruk.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne er enige at det bør utredes og innføres et forbud mot all bruk av løst gummigranulat, ny oppkverning av bildekk og all ny bruk av faststøpt gummigranulat der det er risiko for eksponering og utlekking. Disse medlemmer mener at et slikt forbud bør innføres for nye baner fra 2023 og senest innen 2025 på eksisterende baner og ev. andre arenaer hvor det blir benyttet gummigranulat.

Samtidig mener komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne at det er avgjørende å legge til rette for og stimulere til utvikling av alternativer til gummigranulat. Erstatningsmaterialet må være slik utviklet at det ikke forårsaker skader verken på helse eller miljø.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede, med sikte på å innføre, et forbud mot all bruk av gummigranulat.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede, med sikte på å innføre, et forbud mot all bruk av gummigranulat på nye kunstgressbaner fra 2023, og et forbud mot bruk av gummigranulat fra 2025.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet deler bekymringen knyttet til marin forsøpling som forslagsstillerne løfter i sitt forslag, og at er enige i det er et internasjonalt problem som må løses med internasjonalt samarbeid.

Disse medlemmer viser til at granulat som brukes i støtdempende matter og kunstgress, diskuteres over hele Europa, og alle har samme utfordring knyttet til plast på avveie og at utviklingen av alternativer tar tid. Disse medlemmer har merket seg at EU-kommisjonen har sendt tilbake forslaget med ECHAs innstilling og bedt om en ny vurdering og muligheten for dispensasjon. Grunnlaget er ny dokumentasjon om tiltak for å hindre granulatflukt. Det er forventet at EU-regelverket, med mulige overgangsbestemmelser, tidligst blir vedtatt i EU i 2022.

Disse medlemmer er prinsipielt imot særnorske forbud før det engang foreligger et alternativ. Dette

vil være krevende for norske fotballklubber. Disse medlemmer mener det særlig vil gå ut over en idrett som er et viktig aktivitetstilbud blant svært mange barn og unge. Disse medlemmer mener det er anlegg som skaper aktivitet, og et slikt forbud vil gå ut over både klubber og spillere i alle aldre og på alle nivåer.

Disse medlemmer støtter den brede enigheten om at plast på avveie er en utfordring, og at det må utvikles alternativer til gummigranulat. Samtidig mener disse medlemmer at det vil være en stor utfordring for fotballen at kunstgress uten granulat ennå ikke er gode nok for å kunne avvike baner med gummigranulat.

Disse medlemmer vet det jobbes for å finne alternative løsninger. Disse medlemmer viser til at når man finner et alternativ, vil det kunne benyttes i hele verden. Det er ikke mulig med nullutslipp fra granulatbaner, men nye tiltak som den nye forskriften foreslått fra Miljødirektoratet, vil redusere granulatflukten til et minimum. Den anbefalte forskrift inneholder flere krav som vil redusere utslippene av gummigranulat. Disse medlemmer vil derfor ikke støtte forslagene som er fremmet i denne sak.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet deler synspunktet om at plast på avveie er en utfordring, og at det må utvikles alternativer til gummigranulat. Disse medlemmer ser likevel at en stor utfordring for fotballen per nå er at kunstgress uten granulat ennå ikke er gode nok for å kunne avvike baner med gummigranulat, særlig ikke for de varierende forholdene i landet. Disse medlemmer mener det ikke bør innføres et forbud som rammer frivillighet og breddefotballen så tydelig, inntil et godt nok alternativ foreligger. Videre mener disse medlemmer at man må kunne høste erfaringer av den nye forskriften og hvordan denne virker før man innfører et slikt forbud som representantene foreslår.

Disse medlemmer mener imidlertid det må jobbes intensivt med å utvikle nye bærekraftige kunstgressløsninger, men at man vanskelig kan pålegge breddeidretten og den delen av fotballen som i stor grad drives på frivillig basis, å bære store kostnader knyttet til dette. Disse medlemmer støtter ikke representantforslaget, men mener likevel at forslag nummer to innebærer et viktig premiss med hensyn til at frivilligheten ikke rammes uforholdsmessig hardt av lovendringer. Disse medlemmer mener at samme prinsipp bør legges til grunn for det nylig innførte kapittel 23A i forurensningsforskriften som gjelder denne problemstillingen, og at det bør komme på plass en kompensasjonsordning knyttet til merutgifter klubbene får som følge av denne. Norges Fotballforbund har vist til at endringen med de nye kravene som trer i kraft 1. juli 2021, har en gjennomsnittskostnad på 250 000 kroner for til-

tak per bane, og at ordningene slik de er i dag, ikke utløser spillemidler for denne type investeringer. Dette innebærer at klubbene heller ikke får tilbakebetalt merverdiavgiften.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om en kompensasjonsordning for berørte idrettslag og klubber for merutgifter utløst av nye krav til drift og vedlikehold av idrettsbaner, hjemlet i nytt kapittel 23A i forskrift om endring i forskrift om begrensnings av forurensning (utforming og drift av idrettsbaner der det brukes plastholdig løst fyllmateriale) (FOR-2021-04-07-1096).»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og innføre et forbud mot ny oppkverning av bildekk og mot all ny bruk av faststøpt gummigranulat der det er risiko for eksponering og utlekking.»

«Stortinget ber regjeringen komme til Stortinget med forslag til en kompensasjonsordning for de som berøres av et forbud mot all bruk av løst gummigranulat, samt med en kartlegging av alternativer til gummigranulat og eventuelle norske næringssetninger knyttet til dette.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utrede, med sikte på å innføre, et forbud mot all bruk av gummigranulat.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om en kompensasjonsordning for berørte idrettslag og klubber for merutgifter utløst av nye krav til drift og vedlikehold av idrettsbaner, hjemlet i nytt kapittel 23A i for-

skrift om endring i forskrift om begrensnings av forurensning (utforming og drift av idrettsbaner der det brukes plastholdig løst fyllmateriale) (FOR-2021-04-07-1096).

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen utrede og innføre et forbud mot ny oppkverning av bildekk og mot all ny bruk av faststøpt gummigranulat der det er risiko for eksponering og utlekking.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen komme til Stortinget med forslag til en kompensasjonsordning for de som berøres av et forbud mot all bruk av løst gummigranulat, samt med en kartlegging av alternativer til gummigranulat og eventuelle norske næringssetninger knyttet til dette.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen utrede, med sikte på å innføre, et forbud mot all bruk av gummigranulat på nye kunstgressbaner fra 2023, og et forbud mot bruk av gummigranulat fra 2025.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:139 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Kari Elisabeth Kaski, Karin Andersen, Arne Nævra og Freddy André Øvstegård om forbud mot gummigranulat – vedtas ikke.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 4. mai 2021

Ketil Kjenseth

leder

Lars Haltbrekken

ordfører

VEDLEGG

DET KONGELEGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT

Statsråden

Energi- og miljøkomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Dykkar ref

Vår ref

Dato

21/997-

7. april 2021

Representantforslag 139 s (2020-2021) om forbod mot gummigranulat

Eg viser til brev frå Energi- og miljøkomiteen av 23. mars 2021 om representantforslag 139 S (2020-2021) frå stortingsrepresentantane Lars Haltbrekken, Kari Elisabeth Kaski, Karin Andersen, Arne Nævra og Freddy André Øvstegård.

Representantane som står bak forslaga peiker på eit viktig miljøproblem. Eg er samd med representantane i at gummigranulat på avvege er eit alvorleg forureiningsproblem. Det er i dag om lag 1700 slike kunstgrasbanar i Noreg, som eigast og drivast av kommunar eller idrettslag. Eg ser det som viktig å få på plass ei regulering som skal hindre forureining av gummigranulat frå desse banane, og har difor i dag fastsett eit nytt kapittel i forureiningsforskrifta om regulering av utforming og drift av kunstgrasbanar. Reguleringa trår i kraft 1. juli, og vil kunne redusere denne forureininga med over 90 prosent.

Representantane viser til at EU vurderar eit forbod mot gummigranulat i kunstgrasbanar. Eg er kjent med det og departementet følgjer prosessen tett. Samstundes veit vi at denne prosessen i EU vil ta lang tid og det er óg usikkert kva EU vil bestemme seg for. Det foreligg eit forslag om eit forbod, men óg forslag om andre typar reguleringar. Det føreligg óg signalar om ein svært lang overgangsperiode. Eg ser det difor som viktig at regjeringa fastset eit norsk regelverk no.

Det er i Noreg fleire prosjekt på gang for å finne gode alternativ til gummigranulat, og mellom anna har Norges Fotballforbund ein rettleiar for utforming av miljøvenlege kunstgrasbanar. Miljødirektoratet vil óg utforme ein rettleiar for regelverket eg no har fastsett.

Til dei konkrete forslaga:

1. Stortinget ber regjeringen utrede og innføre et forbud mot all bruk av løst gummigranulat, ny oppkverning av bildekk og all ny bruk av faststøpt gummigranulat der det er risiko for eksponering og utlekking.

Regjeringa ønsker å sikre ei mest mogleg effektiv regulering av utforming og drift av kunstgrasbanar, samstundes som ein tek omsyn til dei mindre banane og baneigarane.

Regjeringa ser det ikkje no som aktuelt å innføre eit særnorsk forbod mot gummigranulat. Det vil vere sær sars inngripande, særleg for dei baneigarane som allereie har gjennomført krevjande tiltak og som difor har kontroll på granulatet frå banane sine. Regjeringa meiner reguleringa som er fastsatt i dag er ei effektiv regulering som vil hindre spreiiing av mikroplast. Samstundes vil departementet følgje prosessen i EU tett.

2. Stortinget ber regjeringen komme til Stortinget med forslag til en kompensasjonsordning for de som berøres av et forbud mot all bruk av løst gummigranulat, samt med en kartlegging av alternativer til gummigranulat og eventuelle norske næringsstatsinger knyttet til dette.

Forureiningslova er bygd på det grunnleggjande prinsippet om at forureinar skal betala. Regjeringa meiner difor at reduksjon av denne typen forureining er ei plikt som tilkjem eigar av kunstgrasbanar som ansvarleg for ei kjelde til forureining, som andre forureinande verksemder.

Med helsing

Sveinung Rotevatn

